

aneb

PRAvé LINGvistické Korespondenční Alotrium

(<http://ufal.mff.cuni.cz/pralinka>)

---

2. ročník, 4. číslo

Milí, zlatí!

Právě se vám dostává do rukou čtvrté číslo Pralinky – poslední soutěžní číslo pro letošní školní rok. Tento neodvratný dočasný konec lingvistických alotrií přináší pralincům řešitelům a organizátorům nejen smutek, ale i novou radost – a důvodem k ní není nic menšího než slíbené letní soustředění!

Všechny letošní řešitele Pralinky bez výjimky tedy srdečně zveme k tomu, aby si ve svých diářích zvýraznili data 17.–19. června. Tehdy, počínaje pátkem odpoledne, nedělí odpoledne konče, se pokoná soustředění Pralinky, a to v městečku Pacově. Prosíme vás, napište nám co nejdříve, jestli se hodláte zúčastnit, nebo spíše ne. Snažili jsme se termín nastavit tak, aby se nekryl s dalšími pravděpodobnými aktivitami řešitelů Pralinky, zejména s Olympiádou v českém jazyce. Doufáme, že i díky tomu vás na soustředění uvidíme převážnou většinu! My, organizátoři, se sami moc těšíme, připravujeme si pro vás přednášky i hry a vzýváme duchy přírody, aby nám na třetí červnový víkend přinesli do českých krajů co nejpěknější počasí.

A nyní se přeneste z budoucnosti zpátky do přítomnosti a nahlédněte do nového čísla. Pro připomenutí, jak nám poslat svoje řešení, shrnujeme důležité adresy níže. Termín na řešení jsme pro toto číslo stanovili na **6. června**.

Elektronická řešení. Soubor pojmenujte ve tvaru rocnik-cislo-uloha_prijmeni__jmeno, řešení zasílejte na adresu pralinka@ufal.mff.cuni.cz.

Písemná řešení pošlete na adresu

PRALINKA
Libuše Brdičková, ÚFAL MFF UK
Malostranské nám. 25
118 00 Praha 1.

Dotazy a připomínky ohledně úložek, soustředění a vůbec směřujte prosím v hojném množství na výše uvedenou e-mailovou adresu.

Errata et corrigenda najdete na našich stránkách, <http://www.ufal.mff.cuni.cz/pralinka>.

Závěrem srdečně děkujeme institucím, které nám jsou stále nakloněny a Pralinku podporují. Jsou to: Ústav formální a aplikované lingvistiky a Oddělení pro vnější vztahy a propagaci (MFF UK) a Fonetický ústav a Ústav lingvistiky a ugrofistiky (FF UK).

Honza H., Honza M., Kristýna T., Lěra I., Martina K., Matěj K., Míša L., Radek S., Vojta D.

Poslední návštěva plutónského muzea

Znovu se našim zrakům odkrývá Muzeum lingvistických kuriozit a znovu vidíme jeho chodbami putovat Brka a malého Frka. Zejména ten druhý přišel na Plutónu ke spoustě nových kamarádů. Mezi ty nedávné patří jedna domorodá slečna, kterou příroda obdařila patřičně nepozemskou pluťanskou bledostí, a která přitom nese pro evropské ucho celkem obvyklé jméno Linda. Jednoho podvečera zavítal Frk na vernisáž k výstavě moderního plutónského umění, kde malá talentovaná Linda také měla své práce, zasluhující dle Frkova názoru samou chválu.

„To je krásný! Úplně jako Slunečnice od Vincenta van Gogha!“ zvolá Frk.

„Děkuju za pochvalu. Ale. . . kdo je to Vincent van Gogh?“ ptá se Linda.

„No jo,“ uvědomí si Frk nepřenositelnost onoho přirovnání, „to byl jeden hodně šikovný holandský malíř. Ostatně, má to ve jméně, odkud že je.“

„Jak to má ve jméně?“ diví se Linda.

„V tom ‚van Gogh‘ – to znamená ‚z města Gogh.‘“

„Aha – to je zajímavý! A proč to neříkáte česky, Vincent Gogher?“ vyzvídá Linda dál.

„To trochu pleteš,“ musí ji Frk opravit. „Česky by bylo Vincent Goghský. Ale to zní divně, proto se to neříká.“

Linda se však zajímá dál: „Myslela jsem si, že když je někdo z města *M*, řekne se o něm, že je *M* s příponou *-er*. Tak to není? Jak je to?“

Tahle otázka Frka zvláště potěšila. Mohl někoho poučit o jazyce jemu nejbližším. „To je tak,“ začal. „Když je někdo z města *M*, tak řekneme, že je *M-ský*. Třeba Plzeň – plzeňský. Až tak je to jednoduché.“

„Aha – takže když jsi třeba z Dobřichovic, tak jsi dobřichovice–ský, jo?“ chce se Linda ujistit.

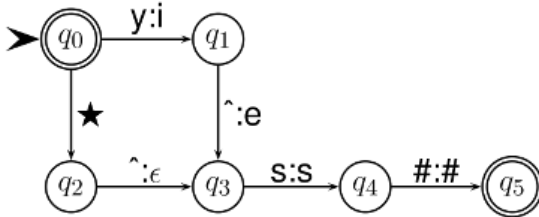
„No, to je výjimka,“ začne Frk, ale pak si uvědomí, že spíš ten jednodušší případ je výjimka. „Občas se musí vypustit poslední samohláska. A když je pak na konci s nebo c, už se přidává jen *-ký*.“

„Aha, tak jo. Děkuju! Já teď musím na další hodinu, tak se měj pěkně. A pozdravuj své pražské kamarády!“ A Linda zmizela za dveřmi školy.

„To jsem tomu dal,“ pomyslel si Frk, a jak už to bývá, rozhodl se požádat o radu své věrné řešitelé Pralinky, aby mu pomohli udělat si v tom jasno. Jak přesně funguje odvození místního přídavného jména od názvu místa, jako například Praha–pražský, Kladno–kladenský nebo Rtyň–rtyňský¹? Je několik pravidel, která při tvoření takových slov používáme – jaká to jsou a jak se používají?

Abyste si z úkolu odnesli něco víc, povíme vám, jakým způsobem by Frk chtěl ta pravidla zachytit. Chtěl by nakreslit schéma tzv. *konečného převodníku*, který převádí z názvu místa na příslušné přídavné jméno. A jak takový konečný převodník vypadá a funguje? Ukážeme si to na příkladu z angličtiny:

¹Obligátní Brno–brněnský je spíše opravdu výjimka, kterou je lepší přeskočit ;o).

Převodník na obrázku znázorňuje stroj, který převádí některá anglická jména ze singuláru na plurál. Každé kolečko značí stav, ve kterém se stroj může po načtení n písmenek ze vstupu nacházet. V každém kroku si stroj může vybrat libovolnou šipku (hranu) vedoucí z aktuálního stavu² a po ní přejít do sousedního stavu. Každá hrana je označená, obvykle dvojicí ve tvaru $x : y$. Když stroj po takové hraně přejde, ubere ze vstupu řetězec x a na výstup připiše řetězec y . (To tedy znamená, že vstup musí začínat řetězcem x , aby šlo hranu vůbec použít, a x i y mohou být řetězce obecné délky.) Některé značky na obrázku jsou ovšem poněkud zašifrované: předpokládá se, že vstupní slovo má na každém předělu mezi morfémy znak $\hat{\ } : z$, kde z je jakékoliv písmeno různé (v tomto případě) od y . Stavů zakroužkované dvojité (tj. q_0 a q_5) jsou *koncové stavy*, stav označený šipkou (tj. q_0) je *počáteční stav*.

Převodník funguje tak, že začne v počátečním stavu, s daným slovem na vstupu a prázdným řetězcem na výstupu. Následně přechází mezi stavy po vyznačených hranách, přičemž ze vstupu vždy sebere jeho počáteční úsek, který se musí shodovat s označením hrany nalevo od dvojtečky, a na výstup připiše řetězec, který je napravo od dvojtečky. Pokud se stane, že stroji dojde celý vstup a on se nachází v koncovém stavu, je jeho výstup jedním z řešení. Množina řešení může být pro daný vstup obecně jakkoli velká, protože převodník si během výpočtu může volit různé hrany, po kterých přechází, a různými způsoby výpočet dokončit.

Převodník na našem obrázku převádí zakončení anglického slova v singuláru na odpovídající zakončení v plurálu. Množina řešení má vždy právě jeden prvek za předpokladu, že na vstup (poněkud netradičně) zadáváme řetězec tvaru *<poslední znak slova v singuláru> ^s#*. Osvětleme to na příkladě: chceme-li zjistit plurál od slova *spy*, zadáme jako vstup řetězec $y\hat{\ }s\#$. Převodník při výpočtu projde postupně stavy q_0, q_1, q_3, q_4 a q_5 , kde mu dojde vstup a on skončí. V tu chvíli je na výstupu řetězec *ies#*, což odpovídá očekávanému výsledku (*spies*).

Obecně musí mít konečný (nedeterministický) převodník právě jeden počáteční stav, koncových stavů může být libovolně mnoho. Protože mluvíme o konečných

²Libovolnou proto, že je to *nedeterministický* automat – nemá jednoznačně dáno, kudy musí pokračovat, ale vybírá si tak, aby došel k úspěšnému výsledku, pakliže to jde.

převodnicích, počet všech stavů musí být konečný. Hrany mezi stavy jsou tvaru jako v příkladu a mezi každými dvěma stavy jich musí vést libovolný konečný počet (tj. nejen žádná nebo jedna, ale třeba i více).

A nyní vám konečně (nedeterministicky) může Frk zadat svoji úložku. Rozmyslete si, jak se v češtině odvozují přídavná jména od jednoslovných místních názvů. Vztah, jak se ze vstupního místního názvu odvodí adjektivum, potom zachyťte pomocí konečného převodníku. Na vstupu už očekávejte znak $\hat{\text{^}}$ na hranicích morfémů a křížek (#) za koncem slova. Pokud vám to pomůže, můžete si vstup upravit tak, že za slovo samotné přidáte i onu příponu $\hat{\text{ský}}$. Na jakých všech typech názvů váš převodník funguje? A na kterých naopak odpoví špatně?

---

2 O čem se v rozhovoru mlčí?

4 body

Frk se jednoho dne rozhodl udělat malý experiment na svém otci. Přemýšlel nad rozhovory, kterých se každodenně účastnil. Přišlo mu, že mezi lidmi, kteří se delší dobu znají, se mnoho informací při hovoru vynechává. To znamená, že oba dva spoléhají na to, že druhý ví, jak je ta která věta míněná. Frk měl na mysli takové rozhovory, které by nebyly srozumitelné nikomu jinému než lidem, kteří se jich účastnili. Například:

Manžel: „*Jdu s krokoušem ven.*“

Manželka: „*Víš, že Vokurčička změnil otvírací hodiny. . . ?*“

Manžel: „*Vím. Ahoj.*“

Tomuto rozhovoru nerozumí nikdo jiný než manžel s manželkou. My čtenáři, kteří jsme se neúčastnili rozhovoru, nevíme, co manželka svou větou přesně myslela. Jestli naznačovala, že by manžel neměl cestou zapomenout nakoupit v koloniálu U Vokurčičky, čímž by ušetřil manželce práci, nebo jestli je pan Vokurčička vyhlášený místní doutníkář, u kterého manžel pravidelně nakupuje doutníky a manželka myslí na záliby svého muže. Nevíme ani, jak se to má s krokoušem. Může to být pes, kterého manžel bere na procházku, může to být plyšový krokodýl, kterého si bere jako talisman, když jde běhat, nebo to může být humorný způsob, jak dát manželce vědět, že jde na pivo k Vonáskům.

Tohle všechno bylo Frkovi jasné. Rozhodl se, že pro jednu rezignuje na toto sdílené rozumění a bude při rozhovoru s otcem chtít všechno vyjasnit. Jednou večer, po dlouhém dni stráveném v Muzeu lingvistických kuriozit, se společně dívali na televizi, jež nechyběla na jejich vesmírné lodi:

Brk: „Jsem unavenej.“

Frk: „A jak jsi unavenej? Fyzicky, mentálně nebo jsi jen znuďenej?“

Brk: „Nevím, asi hlavně fyzicky.“

Frk: „Máš na mysli, že tě bolí kosti nebo svaly?“

Brk: „Ani nevím. A nebud' takovej šťoural.“

(za chvíli)

Brk: „Všechny tyhle starý filmy mají ten divnej typ kovový postele.“

Frk: „Myslíš všechny filmy vůbec, nebo jen filmy co jsi viděl?“

Brk: „Co je s tebou? Já přece vím, co mám na mysli!“

Frk: „Jen by bylo dobrý, kdybys mluvil jasněji.“

Brk: „To si děláš srandu, vždyť víš, co mám na mysli! Běž do háje!“

Vaším úkolem bude vést nějaký každodenní rozhovor stejně jako Frk a vyptávat se na jinak standardně srozumitelné poznámky vašich blízkých. Následně budete postupovat takto:

1. Rozhovor co nejdříve přepíšete jako text. (Nejlépe nahrát si ho nejdřív na diktafon.)
2. Napíšete, co všechno bylo v tomto rozhovoru zamlčeno.
3. Zkusíte vysvětlit, proč vaši partneři v rozhovoru reagovali tak, jak reagovali (většinou to budou otrávené reakce). Rozšiřující otázka: Není to tak, že při takovýchto rozhovorech prostě počítáme s tím, že nám bude porozuměno, aniž bychom měli přesně vyjasněné, co chceme říci?
4. Zamyslete se nad tím, jestli jsou vůbec nějaké rozhovory, kterým by nezáčastněný pozorovatel mohl bez problémů rozumět.

Mohlo by se zdát, že během svého pobytu na plutoidu se Brkův a Frův každodenní program skládal pouze z jídla, spánku a chození po Muzeu; ale není tomu tak. Třeba minulý pátek pomáhali Plutoňanům stavět jejich vůbec první větrný mlýn. A večer odpovídali na dopis jakési své pozemské tety ze čtvrtého kolena – jež byla pro malého Frka natolik vzdálenou příbuznou, že se na ni ani na její rodinu vůbec nepamatoval, a navíc pochyboval o tom, jestli je tato větev jeho genealogického stromu vůbec česká.

3 Dopis tetičce

4 body

Brk slavnostně otevřel obálku a synkovi předčítal, co milá příbuzná píše. Frk z toho ale moc moudrý nebyl, tetička zjevně nepsala žádným jazykem, kterému by rozuměl. Když si na to Frk postěžoval, Brk se plácnul do čela, že ho to nenapadlo dřív. A hned se rozhodl, že Frkovy neznalosti využije k malému pokusu. „Schválně, synku, jestlipak mi dokážeš pomoci napsat tetičce v jejím jazyce odpověď, když sám budeš znát jen několik málo jiných vět, které ti přeložím.“ „No to teda nevím,“ šklebil se Frk, co to má táta zase za nápady. . . Ale nakonec se nechal zlákat. Brk začal: „. . .Momentíček, jen vyberu pár nějakých pěkných vět. . .třebaaaa. . .á, tyhle budou skvělé:

- Sa kirjutad raamatut. – Píšeš knihu.
- Ma valisin vihikut. – Vybírala jsem si sešit.
- Te ehtasite veskit. – Stavěli jste větrný mlýn.
- Me ehitame veski. – Postavíme větrný mlýn.
- Sa viisid raamatu. – Odnosl jsi knihu.

Máš to všechno zapsané? Tak si věty pořádně prohlédni a do večera ať mám na stole nějaký pěkný základ odpovědi tetičce. Myslím, že se neobejde bez těchto vět:

- Postavili jsme větrný mlýn.
- Psala jsem knihu.
- Stavíme větrný mlýn.
- Odnášel jsi sešit.
- Vyberete si knihu.

Těším se, jak mi ulehčíš psaní!“

Lingvistické okénko

Minule jsme si povídali o tom, jaké podmínky musíme splnit při výběru jazyků, které budeme zkoumat, abychom výsledky, které jejich pozorováním získáme, mohli prohlásit za univerzálie. Také jsme si říkali, že univerzálie existují buď jednoduché (každý jazyk obsahuje samohlásky) nebo složitější, popisující vztah více jevů (jev A a jev B se v jazyce vyskytují vždy společně). Dnes se tedy podíváme na ty „složitější“, popíšeme jejich typy, a aby nebylo nic jednoduché, povíme si i něco o tom, že se k takovému dělení někteří lingvisté staví odmítavě.

Tedy nejjednodušší situace je, že mezi jevy žádný vztah nenajdeme.

Ale když najdeme, je pěkné tento vztah pojmenovat logickými termíny. Pokud se jevy vyskytují společně, pak tento vztah nazveme ekvivalencí a můžeme ho zapsat jako $A \Leftrightarrow B$. Znamená to, že pokud v jazyce je jev A , lze tam očekávat i jev B , a naopak, pokud je tam jev B , lze očekávat i jev A . Stejně tak, pokud tam není jev A , není tam ani B , a naopak.

Dalším případem je pak vztah implikace, kdy jev A způsobuje přítomnost jevu B . Zapišeme pak $A \Rightarrow B$. Jak víme z logiky, pokud A neplatí (jev A se v jazyce nevyskytuje), o jevu B nemůžeme nic říct – může v jazyce být i nemusí.

Minule jsme se bavili i o rozdílu absolutní $\times$ statistická univerzálie. Je potřeba říci, že tyto vztahy jsou stanovovány v naprosté většině jako statistické univerzálie, takže k postulování vztahu ekvivalence stačí, když jev A a jev B jsou přítomny dejme tomu ve 100 případech, současně nejsou přítomny ve 120 případech, a „protipříklady“, jako že jev A v jazyce je a jev B není a naopak, čítají třeba do 10 případů.

Tento způsob popisu navrhl v 60. letech lingvista Greenberg a od té doby se tyto termíny pro typologický popis jazyků hojně využívaly. Až docela nedávno si jiní lingvisté všimli, že to Greenberg nedefinoval úplně šťastným způsobem, především se příliš nezabýval tou statistikou (i když je to na ní založené). Konceptu se chytili matematici a ukázali, že když už chceme využívat matematický (statistický) a logický aparát, měli bychom také splňovat další podmínky, které nám statistika diktuje. A tak se velmi často neděje (do podrobností zabíhat nebudeme, ale kdyby to někoho zajímalo, nechť nahlédne do použité literatury). Debata to byla narušivá, jeden autor celý koncept takovýchto vztahů kompletně popíral, druhý se ho snažil zachránit, třetí říkal, že je to celé od začátku scestné, a tak dál.

A výsledek? Na to si každý lingvista musí udělat názor sám. Pro nás na naší úrovni lingvisty-zelenáče z toho vyplývá jedno ponaučení – nic se nemá přeceňovat a na každou úžasnou teorii je třeba hledět se zdravým odstupem. Často mají teorie mnoho much, což rozhodně neznamená, že jsou k ničemu, ale že si těch much musíme být vědomi a počítat s tím, co tyto mouchy můžou v našich závěrech způsobit.

zdroje:

- přednášky Mgr. Viktora Elšíka, Ph.D., ÚLUG FF UK
- Joseph H. Greenberg: Some Universals of grammar with particular reference to the order of meaningful elements (1963)
- Michael Cysouw: Against implicational universals (2003)
- Elena Maslova: A case of implicational universals (2003)
- Matthew S. Dryer: Significant and non-significant implicational universals (2003)
- Frans Plank: There's more than one way to implications – and sense they need to be made of (2003)

Martina K.

„Copak si to čteš?“ zeptal se Brk svého syna, když se s ním sešel po obědě v muzejní studovně.

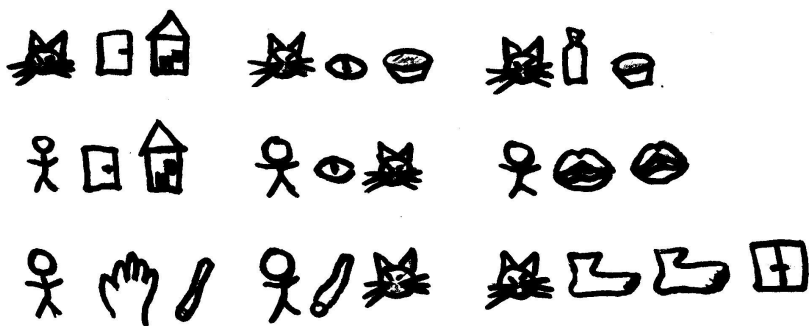
„Ále, to by tě nebavilo. Jednu takovou povídku v idločtině. . .“

„Ty čteš v idločtině? Kde jsi vzal idločtinu?“ ptal se zvědavě Brk.

„Milý tatínku. Zatímco ty jsi zasedal ke krmi v muzejním bufetu, já se vypravil do zdejší knihovny, kde mi doporučili k četbě toto pozoruhodné dílko. Konec konců, ta povídka je napsaná. . . tak nějak mezinárodně.“ A Frk konečně ukázal tátovi úryvek:

4 Idlocké anály

5 bodů

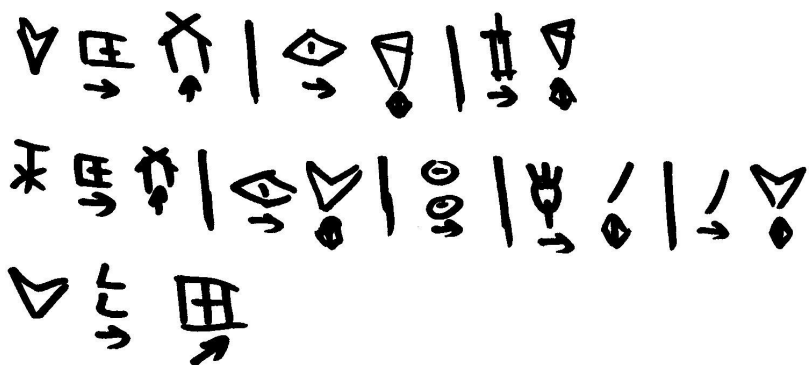

„Jak víš, že je to idlocky?“

„No, okopíroval jsem si to z nějaké knížky o dějinách idlocké literatury. Psali tam, že nejdříve používali obrázkové písmo, ze kterého se postupně vyvinulo písmo ideografické (pojmové), až nakonec dospěli ke písmu slabičně-hláskovému. A tohle je kousek z povídky psané v tom obrázkovém, no, spíš už na přechodu k pojmovému.“

To Brka zaujalo. „Ty, Frku, a není tam ta povídka ještě v jiné verzi?“

„Jo, tady je zapsaná v písmu pojmovém. Alespoň to tady tvrdí.“

Proč to „alespoň to tady tvrdí“?

„...“ odpověděl Frk. „A kdybys chtěl, tady je ještě pár vět – z povídky i odjinud – v písmu slabičně-hláskovém.“

MUŽ ZAŘVAL   ◊ ◊ ◊ ◊ ◊ ◊ ◊

KOČKA UTEKLA DVEŘMI   ◊ ◊ ◊ ◊ ◊ ◊ ◊ ◊ ◊ ◊ ◊ ◊ ◊

KATKA VEŠLA DO POKOJE   ◊ ◊ ◊ ◊ ◊ ◊ ◊ ◊ ◊ ◊ ◊ ◊ ◊

HANA HLEDÍ   * L ◊ ◊ ◊

PRAHA JE MŮJ DOMOV   ◊ ◊ ◊ ◊ ◊ ◊ ◊ ◊ ◊ ◊ ◊ ◊ ◊

SLUNCE SVÍTÍ   * ◊ ◊ ◊ ◊ ◊ ◊ ◊ ◊ ◊ ◊ ◊ ◊ ◊

JDEME   ◊ ◊ ◊ ◊ ◊ ◊ ◊ ◊ ◊ ◊ ◊ ◊ ◊

HOLKA S HOLÍ   ◊ ◊ ◊ ◊ ◊ ◊ ◊ ◊ ◊ ◊ ◊ ◊ ◊

„Hm, oni vlastně dál používali pojmové písmo, jenom už ten znak neznačil celé slovo, ale jen úvodní hlásku či slabiku,“ zamyslel se Brk.
 „A tady je dokonce poznat, že si ještě pamatovali, co za slovo ten znak původně znamenal.“

„Jaks to poznal?“

„Snadno, všimni si, jak přepisují ta pro ně cizí vlastní jména. A zamysli se nad použitými znaky. Ty holky se jim musely líbit. A tuhle větu asi psala jedna z nich.“

A na vás, milí řešitelé, je zodpovědět následující otázky:

1. Jaké výhody a nevýhody má obrázkové písmo pro lingvisty?
2. Zkuste doplnit Frkovu odpověď na Brkovu otázku „Proč to ,alespoň to tady tvrdí?“ Jaký je podle vás hlavní rozdíl mezi obrázkovým a pojmovým písmem?
3. Jak poznal Brk, že si pisatelé uvědomovali, jak ten daný znak vznikl?
4. Zkuste v zapsat několik (tak tři) slov v obdobném duchu. Můžete si pro tyto účely vymýšlet vlastní ideografické znaky – ovšem musíte pak uvést i jejich původní obrázkovou podobu a význam.
5. A konečně, „přeložte“ úryvek z idlocké povídky.

(Jako malou nápovědu tady máte tabulku s idlockými obrázkovými i ideografickými znaky:)

Tatínek Brk a syn Frk míří k nástěnce s poslední hádankou a za pomalé chůze osamělou muzejní chodbou vzpomínají na všechny své zážitky z Plutónu. Už na další den ráno si naplánovali odlet. Zavítají sem ještě někdy? To nikdo nedokáže předpovědět. Do jakých končin se vydají po odpočinku v rodné zemi? To zatím nevědí ani oni sami. Jisté je jedno – ať budou směřovat kamkoliv, jejich vesmírná loď i jejich jazykovědné zájmy, my vám o jejich dobrodružstvích nezapomeneme znovu psát!

5 Pomozte epizrůdám

5 bodů

Frk ušel od prvního setkání s epizrůdou dlouhou cestu, důkladně poznal mnohé přednosti i omezení jazyka svých srstnatých přátel a usoudil, že je načase se za jejich trpělivou výuku odvděčit. A jak lépe se odvděčit, než něčím přispět k jejich největšímu bohatství (kromě psů), jejich rodné řeči? A tak dočasně vyměnil obrázek Shakespeara nad pracovním stolem za portrét mladého Noama Chomského a hloubá.

A o totéž se pokuste i vy. Víte již o epizrůdštině hodně a teď máte šanci ukázat takřka neomezeně tvůrčím způsobem, jak rozumíte jejím zákonitostem, zákoutím a záhadám. Jediné zadání: vymyslete realizaci nějakého gramatického jevu v epizrůdštině a rádně ji popište, včetně dostatku příkladových vět. V podstatě po vás chceme zadání a zároveň autorské řešení vaší vlastní epizrůdské úlohy. :) (Klidně svůj příspěvek můžete formou úložka–řešení zpracovat!)

Vaše gramatická novota by měla epizrůdštinu obohatit nějakým podstatným způsobem, nemělo by tedy jít pouze o sadu vrtěcích morfémů pro ještě nespecifikovaná příslovečná určení apod. Jediné, co je výslovně zapovězeno, je měnit již známé vlastnosti epizrůdštiny.

Hodnotit budeme především:

- systémovost (jak elegantně vaše práce naváže na stávající epizrůdskou gramatiku, jak bude věrná obecně duchu epizrůdštiny);
- přínos pro epizrůdštinu (jak širokou paletu nových možností vašim příspěvkem epizrůdština získá: za spíše příliš malý přínos bychom považovali např. nový druh vedlejší věty, za spíše velký naopak celý systém vedlejších vět);
- nápaditost, originalitu, hravost;
- preciznost zpracování;
- správnost a úplnost příkladových vět (mělo by jich být tolik, aby pokryly většinu způsobů použití vašeho gramatického prostředku a nemátly).

Nenechte se omezit češtinou – krom zkoumání, co umíte říct česky a epizručsky ne, zkoumejte spíše, co by se tak hodilo umět epizručám. Nicméně čeština a další vám známe jazyky – a to, co vám v nich chybí – mohou jistě sloužit jako výborná inspirace.

Do příkladových vět si můžete (a máte!) vymýšlet nová lemmata, samozřejmě v souladu s tím, co o epizručských slovech víte.

Šťastné tvoření!

Témátka

až 20 bodů

(Pro řešitele tématka z minulého čísla: vzhledem k tomu, že se řešení nedotkla slovesného vidu, zadání zůstává v podstatě stejné, jen zbývá jediná otázka, a to právě po záležitostech vidu.)

Nejprve vyjasníme jedno důležité schizma mezi slovesy (a v jazyce vůbec): to, čemu se odborně říká *extenzionalita*. Sloveso má extenzi, jestliže označuje nějaký skutečně proběhnuvší, probíhající nebo v budoucnu probíhající děj (a jeho extenzi jsou všechny tyto reálné děje, které označuje – lze si představit jako množinu): tedy slovesa s extenzí jsou nějak „zakotvená“ v čase. Naopak extenzi nemá sloveso, které takto zakotvené není – není okamžik na časové ose, ve kterém by se dalo říct teď ten děj probíhá. (Slovesa bez extenze se nazývají intencionální.)

Příklad: „Petr běhá závodně.“ vs. „Petr běží na kopec.“ První příklad extenzi nemá, druhý ano.

Hranice mezi slovesy extenzionálními a bez extenze není úplně jasná. Spousta sloves extenzi mít může a nemusí: „Petr prodává auta [a docela dobře se tím užívá].“ vs. „Petr prodává auta [takže není doma].“ – extenzionalita se nedá odhalit pouze ze slovesa, je třeba znát minimálně celou větu, často širší kontext a někdy prostě odhadnout záměr mluvčího. Nicméně existují skupiny sloves, které jsou typicky intencionální, a jiné typicky extenzionální.

Teď se pustíme do hlubšího popisu systému časů. Ve světle předchozích odstavců o extenzi si řekneme, že budeme v následujících úvahách uvažovat pouze slovesa s extenzí. K jakému systému jsme došli? Dovolím si tu citovat z prací řešitelů:

sloveso	vid	délka	ohr. aktuální	ohr. potenciální	opakovanost
dělá	N	3	ne	ne	ne
udělá	D	1	ano	ano	ne
dodělá	D	2	ano	P	ne
dodělává	N	3	ne	P	ne
dodělávává	N	3	ne	P	ano
dělává	N	3	ne	ne	ano
ustřeluje	N	??	??	??	ano?

Jednotlivé parametry:

Vid: klasická mluvnická kategorie.

Délka:

- 1 – okamžik (jeden bod nebo nejkratší možný interval na časové ose),
- 2 – „chvilkový“ děj,
- 3 – „trvající“ děj,

přičemž „chvilkový“ děj je charakterizován takto (opět citace): „[trvá chvíli-ku,] přičemž chvíliku definujeme tak, že délka je v podstatě stejná jako u okamžitého děje, ale víme, že děj musel nějaký čas zabrat.“ 2 a 3 tvoří dohromady kategorii „dějů s délkou“. (Tzn. základní dělení je okamžitý/s délkou a „s délkou“ má dvě podkategorie.)

Ohraničenost přítomná (jednoduchá): jak je ohraničen vlastní děj, ke kterému se sloveso vztahuje.

ne – oboustranně otevřený (neohraničený) děj

L – uzavřený zleva

P – uzavřený zprava

ano – uzavřený oboustranně

Ohraničenost potenciální (složená): zda a jak bude ohraničený systém všech dějů předpokládaných daným slovesem.

Jak ohraničenosti fungují, si ukážeme na příkladech. Viz „dodělá“: sice něco „dodělám“ v jeden okamžik, ale abych to sloveso vůbec mohl použít, předpokládám, že jsem do té doby aspoň nějaký čas něco „dělal“. Takže byť sloveso samotné je ohraničené z obou stran, celý systém předpokládaných dějů je ohraničený jenom zprava.

Jiný příklad: poběžím vs. dodělám. „Poběžím“ je jednoduše ohraničené zleva – když „poběžím“, tak jednak začnu běžet, jednak budu běžet – přičemž ta trvající část je obsažena přímo v „poběžím“, není to pouze předpoklad pro smysluplnost – na rozdíl od „dodělám“, které samo značí pouze ten konec nějakého děláni a předchozí děj předpokládá. „Dodělám“ by tedy bylo ekvivalentní „začnu běžet“ (s tím, že je to pravý konec a „začnu. . .“ je levý konec).

Opakovanost: jednoduché – jestli se děj opakuje. (Cvičení: zkuste definovat opakovanost pomocí extenze.)

Doplňte v tabulce hodnoty místo otazníků (a klidně zpochybněte opakovanost u „ustřeluje“, pokud to dokážete, případně jakékoliv jiné políčko, které by se vám nezdálo). Příkladová věta: „[někdo] stojí v místnosti a ustřeluje černým vranám nožičky.“ Autor úločky si ji nevymyslel, skutečně ji slyšel!

A abychom uzavřeli letošní tématko tak, jak jsme ho začli – videm: jak byste popsali slovesný vid podle těchto hlubších parametrů? Jak souvisí – či nesouvisí – vid s ohraničeností jednoduchou a složenou, s opakovaností, s délkou slovesa – a ve finále: co tedy vlastně vid znamená? Proč máme slovesa dokonavá a nedokonavá a co tím tedy doopravdy vyjadřujeme? (Tímto se vskutku zabývejte až poté, co vyřešíte časovou strukturu slovesa „ustřeluje“.)

Samozřejmě se také můžete vyjadřovat k navrženému systému parametrů – v čem vám případně nevyhovuje, jak byste ho upravili a proč.

Hodně štěstí a inspirace!

(Jakékoliv nejasnosti v zadání reklamujte na adrese hajicj@gmail.com a doplňující dotazy posílejte tamtéž.)

Autorská řešení úlozek z minula

1 Intelektuální rozcvička – dějová jména (3 body)

S úkolem jste si poradili všichni moc pěkně, vysvětlení jsem očekávala trochu filozofičtější, ale vlastně musím uznat, že i váš popis stačil pro splnění úkolu. Otiskujeme řešení Ondry Cífy s malým komentářem.

Ve vzorku se vyskytují tři druhy dějových jmen. Prvním druhem jsou osoby, jejichž hlavním zaměstnáním je činnost, kterou popisují: král – vládnout státu, ministr – spravovat nějakou oblast atd. Nemusí jít samozřejmě jen o státníky: můžeme mít i sebevrah – páchat sebevraždu nebo paleofytopatolog – zabývat se studiem infekčních onemocnění rostlin v minulých geologických obdobích.* Dále máme před-

měty, které jsou nástroji pro danou činnost: zbraň – bojovat, meč – zabíjet.[†] Poslední skupinou jsou objekty, které jsou obvykle výsledkem popisované činnosti: řada – seřadit, odměna – vysloužit si.[‡]

*) Je dobré si uvědomit, že samo podstatné jméno je definováno svou funkcí – bez funkce by ztratilo význam. Pro ilustraci – král/královna mohou mít různé pravomoci podle typu monarchie. Proto si pod slovem král/královna představí něco jiného Angličan a něco jiného Svazijec.

†) Opět je zajímavé zamyslet se nad tím, čím jsou slova definována, co máme uloženo ve svém „slovníku v hlavě“ a jak se to může lišit od toho, co bude mít uloženo nějaký domorodec třeba v Austrálii. Zatímco my si pod slovem zbraň představíme pistolí, domorodec by si mohl představit luk a šíp – podle toho, jaký způsob boje je v tom či onom kulturním kontextu obvyklý. U meče bychom z našeho pohledu očekávali spíše také sloveso bojovat, ale vzhledem k tomu, že příklady nejsou čerpány z češtiny, je možné, že v dané kultuře se meče používá více pro akt samotného zabítí. Ještě sem patří příklad kladivo – tlouct.

‡) Pro úplnost: sem patří i plat – vydělat si.

Martina K.

2 Není fix jako fix

(4 body)

Tak schválně, kdopak uhádl, že Frk a Brk byli na dovolené v Egyptě? Ano, jazykem použitým v úložce byla egyptská hovorová arabština.

Ale zpátky k řešení. Prvním z vašich úkolů bylo roztrdit „fixy“ dle toho, zda jsou samy kontinuální a zda narušují či nenarušují kontinuálnost kořene. To bylo celkem jednoduché, stačilo si rozepsat následující tabulku:

	kontinuální kořen	nekontinuální kořen
kontinuální fix	adfixy (sufixy, prefixy)	infixy
nekontinuální fix	cirkumfixy	interfixy

(Dohromady se tomu všemu říká afixy, ale osobně se mi slovo fixy líbí více :-))

Za konstatování, že existují tyto čtyři kategorie, jste mohli získat jeden bod.

Teď ta těžší část. Jak jste možná poznali, základem egyptského slova je víceméně trojkonsonantní kořen, podle kterého lze určit základní lexikální význam. V úložce se vyskytly tyto kořeny:

n'd ... sedět, sednout	s'l ... ptát se
mkn ... místo	fhm ... rozumět

'gb ... líbit se	b(j)t ... dům
tlb ... objednat	btch ... meloun
šrb ... polévka	rkb ... jet
ktb ... psát	qtr ... vlak
gwb ... dopis	chrg ... vyjít
lhm ... maso	h(j)g ... něco

Dále se v úložce vyskytlo pár neskloných slov, která nemá smysl rozkládat na fixy a kořen:

'alá ... na
hena ... tady
é ... co

Vše ostatní lze pro účely této úlohy považovat za gramatické afixy.

1. Příkladem afixu, který je sám kontinuální a nenarušuje ani kontinuálnost kořene, tedy adfixu (hromadný název pro sufixy a prefixy, tj. přípony a předpony), bylo třeba:

<i>ha-</i> ... budoucí čas
<i>il-</i> ... určitý člen
<i>-ní, -í</i> ... tzv. připojované zájmeno pro první osobu jednotného čísla
<i>-h</i> ... připojované zájmeno pro třetí osobu j. č. mužského rodu
<i>-ak</i> ... připojované zájmeno pro druhou osobu j. č. mužského rodu
<i>-ná</i> ... připojované zájmeno pro první osobu množného čísla; zároveň vyjádření první osoby plurálu minulého času
<i>-át</i> ... jedno z možných vyjádření množného čísla

2. Příklad afixu, který není kontinuální, ale nenarušuje kontinuálnost kořene (cirkumfixu) byl v zásadě jen jeden:

ma- -š ... zápor

V některých pozicích se tato částice jako cirkumfix nechová a stojí samostatně ve tvaru *miš*.

Někteří z vás uvedli ještě jeden cirkumfix, a to *il- -da* (tento, tato). Tato odpověď nebyla hodnocena jako chybná, ale ani jako správná. Předem bez okolků prozradím, že v Egyptě by asi nikoho ani nenapadlo uvažovat o tom jako o cirkumfixu, a to z jednoho prostého důvodu – v arabském písmu se určitý člen *il-* píše se slovem dohromady (stejně jako další gramatické afixy),

kdežto ukazovací zájména *da/di/dól* se píší zvlášť. Což jste samozřejmě nemohli vědět. Asi se ptáte, proč se této zákeřnosti autorka úlohy dopustila. Cíl byl celkem prostý – připravit si půdu pro poukázání na problematickou definici cirkumfixu jako takového. Totiž, jak rozlišit, kde je cirkumfix, a kde se jen zároveň vyskytuje sufix i prefix? Krásným příkladem jsou české stupňované tvary přídavných jmen. Je český třetí stupeň odvozen pomocí prefixu *nej-* od stupně druhého (zelenější a nej-zelenější) nebo pomocí cirkumfixu od stupně prvního (zelený a nej-zelen-ější)? Našli byste zastánce obojího přístupu.

3. Příkladem afixu, který sám není kontinuální a narušuje i kontinuálnost kořene (interfixu), bylo zejména:

<i>kitáb</i> – <i>kutub</i> ;	možné způsoby tvoření množného čísla podstatných
<i>lahma</i> – <i>luhúm</i>	... jmen
<i>katab</i> – <i>kitáb</i>	... odlišení slovesa a podstatného jména
	odlišení slovesného času (pozn. <i>ti-</i> je předpona druhé
<i>sa'al</i> – <i>tis'al</i>	... osoby přítomného času, přítomný čas tady raději ne-
	budu rozebírat, bylo by to na dlouho)

4. Konečně čtvrtým typem afixu je takový, který je sám kontinuální, ovšem narušuje kontinuálnost kořene. V úložce se takový příklad nevyskytl. Ovšem v egyptštině se vyskytuje, např.

šahar - ... *iš-ta-har* (proslavit – proslavit se)

(*i-* na začátku slova nepovažujeme za gramaticky afix, pouze za dodanou samohlásku, která zajišťuje, aby se na začátku slova nevyskytly dvě souhlásky. Egyptská arabština, stejně jako ta spisovná, nemá souhláskové shluky v lase.)

K bodování této části úločky: Za každý správně identifikovaný příklad bylo uděleno půl bodu. Za chybný příklad bylo půl bodu strženo. Za chybějící příklad k některé kategorii (nebo chybějící tvrzení, že takový příklad v úložce není) bylo rovněž strženo půl bodu. Celkem bylo možno získat tři body. Ovšem řešení, která sice uváděla množství příkladů, ale opomněla některé kategorie, nemohla získat plný počet.

Míša

3 Fonologie jedné exoplanety

(5 bodů)

- préteritum** Pokud je před příponou /u/, je realizace *hun*, jinak je *hin*.
- pasivum** Pokud je před příponou /u/, je realizace *ut*, jinak je *it*.
- imperativ** Pokud je před příponou /o/, je realizace *ko*, jinak je *ka*.

futurum Pokud je před příponou /o/, je realizace *ol*, jinak je *al*.

→ pravidlo *vokalické harmonie* mezi samohláskou sufixu a předcházející samohláskou kořene:

- Nevysoké /a/ se asimiluje na nevysoké /o/, vysoké /i/ na vysoké /u/.
- Vždy se tedy jedná o labializaci s rozlišením vysokých a nevysokých vokálů.

2. V kmenei alternují

a) krátké nebo dlouhé vokály; a

b) jeden nebo dva vokály.

- V jokutštině se nemůže vyskytnout sled dlouhé samohlásky a dvou souhlásek.
- Proto sufixy začínající na souhlásku *zkracují* poslední samohlásku kmene.
- Můžeme říct, že primární forma kmene je s dlouhou samohláskou, ale sufix *hin* a *ka* ji zkracují.

3. Jokutština neumožňuje sled tří souhlásek.

- V případech, kdy by toto kvůli přidání sufixu nastalo, dochází k *vložení* (*epentezi*) samohlásky.
- Samohláska je vždy vysoká – /i/, když předchází nezaokrouhlená, /u/ když zaokrouhlená.

préteritum	imperativ	futurum	pasivum	změny
pathin	patka	patal	patit	pravidelné
kilhin	kilka	kilal	kilit	pravidelné
sethin	setka	setal	setit	pravidelné
ladhin	ladka	ladal	ladit	pravidelné
vothin	votko	votol	votit	vok. harm.
runhun	runka	runal	runut	vok. harm.
silhin	silka	si:lal	si:lit	krácení
kuthun	kutka	ku:tal	ku:tut	vok. harm. + krácení
tolhin	tolko	to:lol	to:lit	vok. harm. + krácení
pasathin	pasatka	pasa:tal	pasa:tit	krácení
hilethin	hiletka	hile:tal	hile:tit	krácení
juvulhun	juvulka	juvu:lal	juvu:lut	vok. harm. + krácení
sopothin	sopotko	sopo:tol	sopo:tit	vok. harm. + krácení
vilimhin	vilimka	vilmal	vilmit	epenteze
sa:lithin	sa:litka	saltal	saltit	epenteze + krácení
sutulhun	sutulka	sutlal	sutlut	epenteze + vok. harm.
toliphin	tolipka	tolpol	tolpit	epenteze + vok. harm.
ko:nilhin	ko:nilka	konlol	konlit	epenteze + vok. harm. + krácení
se:niphin	se:nipka	senpal	senpit	epenteze + vok. harm. + krácení
ku:lithin	ku:litka	kultal	kultut	epenteze + vok. harm. + krácení
ro:limhin	ro:limka	rolmol	rolmit	epenteze + vok. harm. + krácení

Radek

4 Indiánka

(5 bodů)

Musíme vám, milí naši řešitelé, odhalit dvě tajemství. Zaprvé, tuto úložku jsme – na rozdíl od všech předchozích, co jich v historii Pralinky bylo – nese-psali vlastními praliníci silami, nýbrž přeloživši, převzali z dílny lingvistů komponujících zadání pro Mezinárodní lingvistickou olympiádu. Nepochybuje o tom, že jsme ji sem zahrnuli ne z lenosti, ani ne z averze vůči psaní úložek svých, nýbrž ve víře, že louskání původních a pravých olympijských úloh vám, milí potenciální olympionici, poslouží nejlepší možnou přípravou k případné osobní účasti na této velkolepé intelektuální soutěži. Druhá zatažená skutečnost ohledně této úlohy se svou závaž-

ností vyrovná první: inkriminovaný jazyk totiž není žádná vymyšlená neexistující tritonština, nýbrž lakotština, fyzicky existující na severu Spojených států.

Tedy, něco k jazyku lakotskému:

Číslo substantiv se v tomto jazyce neznačí na nich samotných, nýbrž na slovesných tvarech afixy. Nedělalo vám problém formulovat ani to, že podmět a předmět (vždy v pádu odpovídajícím českému akusativu) se značí afixy na slovese, a to v pořadí: prefix_předmět – prefix_podmět – sloveso.

Z předložených vět se dají vystopovat následující afixy:

	S	O
1sg	<i>wa-</i>	<i>ma-</i>
2sg	<i>ya-</i>	<i>ni-</i>
3sg	<nulové markery>	
3pl	<i>-pi</i>	<i>wičha-</i>

Otázka *-pi* a *wičha-* rozdělila skupinu řešitelů na dvě poloviny: třem z vás se víc zamlouvalo označit tyto afixy za obecně plurálové. Na základě předložených dat z lakotštiny nemůžeme rozhodnout, kdo je v právu, neboť jediné se tu vyskytující plurálové afixy jsou zároveň ty jediné pro třetí osobu.

Trochu komplikoval život i záhadný člen *ki* a jeho použití, jež je mnohem méně sofistikované, než se zdá na první pohled: jednoduše se dává za každé substantivum.

Další malé a zákeřné slovo, *tuwa*, figuruje v původních větách jako subjekt i objekt a jako zájmeno neurčité i tázací. Ve větě *tuwa kte he*, již jste měli za úkol přeložit všemi možnými způsoby, by tedy teoreticky mohlo znamenat *kdo*, *koho*, *někdo* i *někoho*. Je tu však ještě problematika otázek: mezi ukázkovými větami jsou jen dvě, obě tvořené slůvkem *he* na konci, a obě jsou to otázky doplňovací. Pokud bychom chtěli být opatrní, a konec konců se trefit do správného řešení předloženého autory Mezinárodní lingvistické olympiády, dojdeme k závěru, že na základě nám dostupných dat prostě nemůžeme s jistotou přeložit *tuwa kte he* jako otázku zjišťovací a *tuwa* v tomto kontextu jako zájmeno neurčité. Platí tedy *Koho zabil?* a *Kdo (jej) zabil?*

Dále jsme se setkali se dvěma lakotskými spojkami, oběma překládanými do češtiny jako *a*, ovšem *naq* spojuje do souvětí ty věty, v nichž je stejný podmět, zatímco v případě spojky *čha* jsou subjekty vět souřadné konstrukce různé.

A slovosledem všech uvedených lakotských vět je SOV.

Vybaveni těmito znalostmi jste bez potíží přeložili do češtiny čtyři věty následovně:

Přišel jsem, a indiáni pozvali medvědy.

Člověk tě zabil a pozval mne.

Člověk tě zabil, a on pozval mne.
Zabil tě.

Nutno podotknout, že v českém překladu obsahuje třetí věta jistou dvojsmyslnost, již by měl postrádat lakotský překlad: v češtině ten *on* nemusí a může být tentýž jako *člověk*; lakotské *čha* jednoznačně vypovídá o dvou subjektech různých.

Překlad do lakotštiny pak pro vás taky nebyl obtížný, jen ono četné *ki* z pochopitelných důvodů vypadlo většině z vás minimálně jednou.

lakhota ki hokšila ki ktepi čha matho ki hi
yahi na lakhota ki yakte
tuwa wačo he
wičhaša ki hipi čha tuwa wičhakte

Lěra; adaptováno z úlohy IOL

5 Epizrůdština

(6 bodů)

Epizrůdské souřadné souvětí se skládá ze dvou (či více) celků na stejné hierarchické úrovni. Tyto celky jsou za sebe volně položeny – slovy jednoho z řešitelů – „v přesně opačném sledu, než jaký je logický (tj. ten český).“ Příkladová souvětí 3. a 6. tomuto sice zdánlivě odporují, ale i v opačném větosledu si zachovávají (téměř) stejný smysl, a tedy nám v generalizaci nepřekázejí.

Jak víte, každá epizrůdská věta má řídicí člen – takový ten člen na konci, který je (zatím) obvykle prázdný, tedy *e'*. A podobný řídicí člen má i každá epizrůdská souřadná konstrukce (kromě běžného souřadného souvětí tedy třeba i dvě souřadně spojené vedlejší, jako ve větě c)). Nejjednodušší příklad má tedy schéma „V2 *e'* V1 *e'* *e'*“. Vztah mezi větami v souvětí se pak vyjadřuje právě v řídicím členu souvětí:

řídicí člen	poměr
prázdný (<i>e'</i>)	slučovací
RUD	vylučovací
ROT	odporovací
BAL	stupňovací
HUM	důsledkový
HYM	příčinný/důvodový

Překlady

- a) Vesnický pes štěká a školní pes kouše.
- b) Pes, který bydlí na kopci, ale nebydlí ve vesnici, kouše a pes, který bydlí ve vesnici, dokonce štěká.
- c) WUMOLYOR ZABAUŁ'AM WUCEBYAL ZABAUŁ' e' ZABAUŁ'DY JEŠOUB ZABAUŁ'AM WUCEBYEL ZABAUŁ' e' JEŠOUB ZABAUŁ'AM WUCEBYAL ZABAUŁ' e' ZABAUŁ'DY WUMOLYOR ZABAUŁ'AM WUCEBYEL ZABAUŁ' e' ROT'
- d) WUMOLYAR ZABAUŁ'AM MOLYUR ZABAUŁ'Y e' KRATAUG'DY HARYEG KRATAUG' e' HARYEG WUMULOYAR LOKAUN'DE BYET LOKAUN' e' HARYEG' BHERAUG'X e' BAL'

Pro pokročilé

- V úložce se spojovaly jen jednoduché věty či podřadná souvětí, ale mohla by to být i souřadná souvětí. Např. „Vnuk nechodí k babičce a vnučka nechodí k dědečkovi, neboť psi štěkají, a dokonce [psi] koušou“ – schematicky „V4 e' V3 e' BAL' V2 e' V1' e' e' HYM'“.
- Někteří z vás si všimli neznámého vrtěcího morfému X. Teoreticky značí „identitu“ – slouží k tomu, abychom poznali, jestli „velký a štěkající pes“ je jeden pes, nebo dva psi. V úložce nám ale X zabloudilo i na místa, kde nemělo co dělat, a na jiných naopak chybělo, takže není divu, že se vám nepodařilo přijít na žádná pravidla jeho užití. (Pokud vám to zkomplikovalo analýzu, omlouváme se. Většina z vás ale už zřejmě pochopila, že – stejně jako v reálném životě lingvisty – mohou být v datech určité nepřesnosti a chyby, a nenechala se zmást.)
- Prarodiče by logicky měli být nejspíš „bezrodí“, tedy WUMOLYUR. V minulých číslech jsme ale používali i překlad WUMOLYOR, uznávali jsme tedy jako správné obě možnosti.

Honza H. a M.

Udělené body

<i>jméno</i>	<i>číslo úložky</i>					<i>téma</i>	<i>body za zpoždění</i>	Σ^3	Σ^4
	<i>1.</i>	<i>2.</i>	<i>3.</i>	<i>4.</i>	<i>5.</i>				
Limburská A.	3	3	1	5	5	4,5	-6	15,5	55,5
Cífka O.	3	4	1	2	6	-	0	16	52,5
Šimbera J.	3	-	1	5	6	-	0	15	47,5
Sedlecká L.	3	1	1	4	4	-	0	13	43
Šmajzrová K.	2	2	0	1	-	-	0	5	36
Bušáková A.	-	-	-	-	-	-	-	0	33,5
Recmanová I.	2	1	1	3	2,5	1	0	10,5	19
Kubíčková G.	-	-	-	-	-	-	-	0	15
Martišek P.	-	-	-	-	-	-	-	0	9

---

³součet bodů za poslední číslo

⁴součet bodů za celý ročník